Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

G. FRANCESCHI

STAVKIRKER

1919 FORENINGEN NORDEN 1969

I 1969 passerer Foreningen Norden 50-året for sin oprettelse. Jubilæumsåret benyttes til nordisk aktivitet på mange fronter.
Det er Foreningen Nordens formål på alle områder at styrke og udvikle de nordiske folks samvirke indadtil og udadtil. De politiske og økonomiske samarbejdsplaner i Norden er i øjeblikket særlig aktuelle, og »Norden« søger gennem oplysningsarbejde og på anden måde at virke for, at planerne kan føres igennem til en heldig løsning. Men det nordiske kultursamarbejde må ikke glemmes. Vi har i de nordiske lande så meget at give hinanden, at intet må lades uforsøgt for at sprede kendskab til de andre nordiske landes kulturelle særpræg.
De norske stavkirker indtager en særlig plads i det nordiske kulturbillede, og Foreningen Norden i Danmark er glad for, at vi er blevet i stand til at præsentere Gérard Franceschi's fotografier i udstillingen STAVKIRKER.
Denne udstilling giver et stærkt indtryk af vort norske broderfolks kunstneriske formåen.

Ole Harkjær

direktør i Foreningen Norden

Udstillingens katalog og plakat er bekostet af
TRÆBRANCHENS OPLYSNINGSRÅD

Fra europeisk synspunkt har skandinavisk middelalderkunst stort sett vært et ukjent begrep. For noen år siden begynte oppdagelsen for alvor – og man fant at skattekisten så å si var uuttömmelig og av den störste betydning for Europa forövrig.

Av alt det som fengslet var stavkirkene det mest fascinerende og uventede. En gang fantes de i forskjellige utforminger over hele Skandinavia, i byene og på landet. I dag er de så å si utelukkende bevart i Norge i et antall av omkring 25. Konstruksjonen er særpreget og har sine tradisjoner langt bakover i förhistorisk tid. Stavkirkene tilhörer en europeisk byggekunst i tre som nesten overalt allerede i middelalderen ble erstattet av en byggekunst i stein. Sannsynligvis betegner de bevarte norske stavkirker fra 1100 og 1200 tallet selve topp-punktet af den europeiske tradisjon. Den er her drevet opp til det ytterste av teknisk viten og kunstnerisk fölelse og må betegnes som en elitekunst for spesialister. Men da steinbygningskunsten först hadde etablert seg i Norge, var det ikke til å unngå at romanske ornamentale detaljer ble overtatt, slik som i Urnes. Senere ble det overflödige ofte kastet av igjen, og trestammens naturlige form kom på ny til sin rett.

I portalmesterens arbeide med å pryde inngangen til det hellige kirkerom, finner vi en liknende utvikling. Den starter med 1000 tallets portaler i sen vikingtids dyrestiler, som på nordsiden av Urnes stavkirke, og med de tapte komposisjoner i Ringerigstilens blanding av planter og dyr. I 1100 årene kom de europeiske elementer, ranker og draker for fullt, og nye portaler ble skapt hvor disse elementer var i overvekt, men hvor komposisjonens hovedidé og den ville, ubendige kamp og lek fortsatte uendret.

Den sakrale billedkunst står derimot helt og holdent på den europeiske Kirkes grunn og er bevart i krusifikser og alterskulpturer. En synking i evnen til å skjære figurer og male dem skjer först og fremst i etterreformatorisk tid, da impulssentraene lå langt borte. Dyktige bygdekunstnere, med Jacob Klugstad som den fremste, har gitt mange bevis for dette. De prydet på 1700 tallet en lang rekke kirker med altertavler og prekestoler. Her slipper de seg helt lös i en frodig, barokk ranke som er enda rikere og mer utemmet enn den vi finner på stavkirkeportalene. Det er som om sansen for rankens lek har ligget latent i Gudbrandsdalen fra 1200 årene av og våkner til nytt liv på 1700 tallet, fem hundrede år senere.

Martin Blindheim

Billedfortegnelse *udarbejdet af Martin Blindheim*

1. *Kvikne.* Gudbrandsdal
2. *Romsdal.* Foss
3. *Hopperstad Stavkirke,* Sogn. Ca. 1150
4. *Fortun Stavkirke, Sogn.* Rekonstruert svalgang. 2. halvdel av 12. årh. Nå Fantoft, Bergen
5. *Borgund Stavkirke,* Sogn. 2. halvdel av 12. årh.
6. *Borgund Stavkirke,* Sogn. 2. halvdel av 12. årh.
7. *Borgund Stavkirke,* Sogn. Vestinngang
8. *Borgund Stavkirke,* Sogn. Tak over vestinngang
9. *Borgund Stavkirke,* Sogn. Fra nord
10. *Borgund Stavkirke,* Sogn. Kor og apsis fra nord
11. *Borgund Stavkirke,* Sogn. Fra nordøst
12. *Urnes Stavkirke.* Nordportal. Ca. 1060
13. *Urnes Stavkirke.* Nordportal. Ca. 1060
14. *Urnes Stavkirke.* Nordportal. Ca. 1060
15. *Ulvik Kirke,* Hardanger. Vestportal fra Stavkirken, detalj. Ca. 1150. Nå Historisk Museum, Bergen
16. *Stedje Stavkirke,* Sogn. Portal, detalj. Sluttn. av 12. årh.
17. *Stedje Stavkirke,* Sogn. Portal, detalj. Sluttn. av 12. årh.
18. *Stedje Stavkirke,* Sogn. Portal, detalj. Sluttn. av 12. årh. 16., 17., 18.: Nå Historisk Museum, Bergen
19. *Kaupanger Stavkirke,* Sogn. Sideskip. Ca. 1200
20. *Kaupanger Stavkirke,* Sogn. Fra koret mot skipet.
21. *Borgund Stavkirke,* Sogn. Skipet mot øst
22. *Borgund Stavkirke,* Sogn. Konstruksjonsdetaljer
23. *Borgund Stavkirke,* Sogn. Den indre reisning
24. *Hopperstad Stavkirke,* Sogn. Skipet mot øst, alterbaldakin og korskranke
25. *Hopperstad Stavkirke,* Sogn. Den indre reisning

26. *Hopperstad Stavkirke,* Sogn. Hjørne av indre reisning
27. *Hopperstad Stavkirke,* Sogn. Søndre sideskip mot vest
28. *Hopperstad Stavkirke,* Sogn. Korskillet
29. *Hopperstad Stavkirke,* Sogn. Fra koråpning mot søndre sideskip
30. *Torpo Stavkirke,* Hallingdal. Sideskip. 2. halvdel av 12. årh.
31. *Torpo Stavkirke,* Hallingdal. Skipet mot øst
32. *Torpo Stavkirke,* Hallingdal. Baldakin i skipet, kirkens takkonstruksjon
33. *Urnes Stavkirke,* Sogn. Nordre sideskip, konstruksjonsdetalj. Ca. 1150
34. *Urnes Stavkirke,* Sogn. Søyle med kapitel
35. *Urnes Stavkirke,* Sogn. Konstruksjonsbilde
36. *Urnes Stavkirke,* Sogn. Kne-forbindelser
37. *Urnes Stavkirke,* Sogn. Dekorert kapitel
38. *Urnes Stavkirke,* Sogn. Kapitel med hjortejakt
39. *Urnes Stavkirke,* Sogn. Kapitel med rytter
40. *Urnes Stavkirke,* Sogn. Nordre kapitelrekke i skipet
41. *Ål Kirke,* Hallingdal. Maske fra stavkirken. Ca. 1170
42. *Ål Kirke,* Hallingdal. Maske fra stavkirken. Ca. 1170
43. *Ål Kirke,* Hallingdal. Maske fra stavkirken. Ca. 1170
44. *Ål Kirke,* Hallingdal. Maske fra stavkirken. Ca. 1170
45. *Ål Kirke,* Hallingdal. Maske fra stavkirken. Ca. 1170
46. *Remebu Kirke,* Sørtrøndelag. Detalj av benk. 12. årh. Nå Historisk Museum, Bergen
47. *Remebu Kirke,* Sørtrøndelag. Detalj av benk. 12. årh. Nå Historisk Museum, Bergen
48. *Remebu Kirke,* Sørtrøndelag. Detalj av benk. 12. årh. Nå Historisk Museum, Bergen
49. *Urnes Stavkirke,* Sogn. Rissing. Kalkert av Martin Blindheim
50. *Urnes Stavkirke,* Sogn. Lysskip. Ca. 1300

51. *Torpo Stavkirke,* Hallingdal. Detalj av baldakin. Ca. 1250
52. *Torpo Stavkirke,* Hallingdal. Baldakin, Sta Margarethas martyrium
53. *Torpo Stavkirke,* Hallingdal. Baldakin, Sta Margarethas martyrium
54. *Jondal Kirke,* Hallingdal. Krusifiks. 12. årh. Nå Historisk Museum, Bergen
55. *Urnes Stavkirke,* Sogn. Krusifiks. 12. årh.
56. *Røldal Stavkirke,* Hordaland. St. Olaf. 13. årh. Nå Historisk Museum, Bergen
57. *Odda Kirke,* Hardanger, Antemensale. Ca. 1300. Nå Historisk Museum, Bergen
58. *Årdal Kirke,* Sogn. Antemensale. 14. årh. Nå Historisk Museum, Bergen
59. *Årdal Kirke,* Sogn. Antemensale. 14. årh. Nå Historisk Museum, Bergen
60. *Kyrkjebø Kirke,* Sogn. Madonna. 13. årh. Nå Historisk Museum, Bergen
61. *Ulvik Kirke,* Hardanger. Antemensale. Ca. 1250. Nå Historisk Museum, Bergen
62. *Tet Kirke,* Sogn. Krusifiks. 13. årh. Nå Historisk Museum, Bergen
63. *Urnes Stavkirke,* Sogn. Madonna. 2. halvdel av 12. årh. Nå Historisk Museum, Bergen
64. *Lesjaskog Kirke,* Gudbrandsdal. Pulpitur
65. *Lesja Kirke,* Gudbrandsdal. Altertavle. Jakob Bersvendsen Klukstad 1749
66. *Lesja Kirke,* Gudbrandsdal. Altertavle. Jakob Bersvendsen Klukstad 1749
67. *Lesja Kirke,* Gudbrandsdal. Altertavle. Jakob Bersvendsen Klukstad 1749
68. *Lesja Kirke,* Gudbrandsdal. Altertavle. Jakob Bersvendsen Klukstad 1749

69. *Lesja Kirke,* Gudbrandsdal. Altertavle. Jakob Bersvendsen Klakstad 1749
70. *Kvikne Kirke,* Gudbrandsdal. Detalj av altertavle. Østen Kiørn
71. *Kvikne Kirke,* Gudbrandsdal. Altertavle, Moses. Østen Kiørn
72. *Kvikne Kirke,* Gudbrandsdal. Altertavle, akantus. Østen Kiørn
73. *Kors Kirke,* Romsdal. Akantus, detalj av altertavle. Jakob Bersvendsen Klukstad 1769
74. *Kvikne Kirke,* Gudbrandsdal. Prækestol, akantus. Østen Kiørn

GÉRARD FRANCESCHI er født 1915 i Bordeaux. Gennem 20 år ansat ved Louvre, hvor han specialiserede sig i fotografering af kunstværker og formede en ny dokumentarisk stil med hovedvægten lagt på den kunstneriske detalje. Ved anvendelse af en fremragende teknik og med de muligheder, som den naturlige vekslen mellem lys og skygge giver, lykkedes det ham med fotograferingen som middel at fastholde og udtrykke kunstens væsen.

Mange års erfaring har bl. a. givet sig udtryk i en række bøger, der hører til kunstlitteraturens smukkeste værker: Emaux limousins (1950), Porcelaine de Sevres (1952), Auvergne Romane (1955), Les Étrusques (1955), L'art gaulois (1956), Le Poitou Roman (1957), L'historie commence a Sumer (1957) – Gislebertus – Sculpteur d'Autun (1959) – I 1960 blev Gérard Franceschi tilknyttet André Malraux' værk L'univers des formes, som han forlod til fordel for Asger Jorns store projekt: 10.000 års nordisk folkekunst, hvortil han i 5 år fotograferede oldtids- og middelalderkunst fra helleristninger og vikingekunst til middelalderens skulpturelle arbejder i træ og sten.

Franceschi har i de senere år været bosat i Danmark. Han har fortsat sit arbejde som fotografisk illustrator: Signes Gravés (Asger Jorn, 1964), Sculptures Romanes de la Haute-Auvergne (1967) og Træskulpturer i danske Landsbykirker (Rhodos, 1968). Under forberedelse er Ægyptisk Skulptur (Glyptoteket) Dagligliv set i Kalkmalerier (Rhodos).

Foruden nærværende udstilling vandrer nu på tredje år hans Billeder fra Kristi Liv.

Ravnsbjerg Tryk